

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

80. Quinam Prælati potest relaxare iuramentum, quando contrahentes sunt diversæ Diœcesis? Et an iudex sæcularis possit cognoscere de nullitate relaxationis iuramenti ab Ecclesiastico iudice ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

luisse concedere benignitatem. Et hæc omnia docet etiam Portel *ubi supra*.

5. Quintò, commutatio, aut dispensatio votorum, facta bona fide, tempore Iubilæi valet, & est tuta, etiamsi postea non impleantur requisita pro obtinendo Iubilæo. Ita contra Ioan. de la Cruz *in direct. confes. p. 17. r. 2. dub. 1. 1. concl. 7.* Raphaël de la Torre *in 2. 2. tom. 2. qu. 8. art. 1. 2. disp. 5.* & alios, docet Portel *in dubiis Regularium, ver. vobis dispens. m. 52.* Henriquez *lib. 7. de indulgent. c. 1. n. 4.* Sanchez *in summa. 1. 1. lib. 3. c. 54. n. 53.* Suarez *de Relig. 2. lib. 6. c. 16. n. 10.* Proit *de Iubilæo. c. 12. dub. 3. & alij.* Sed an postea penitens, qui bona fide obtinuit dispensationem votorum, si voluntarie omittat opera prescripta in Iubilæo, peccet mortaliter? Affirmatiue responderet Portel *ubi supra*, & Suarez *n. 11.* Sed mihi placet opinio Sanchez negatiua, quam probabilem putat Filiucius *tom. 2. r. 26. c. 10. n. 30. 1.*

6. Sextò, si commutatio fuerit facta in melius, negant aliqui posse voventem redire ad prius votum. Ita Suarez *de Relig. 2. lib. 6. c. 20. n. 1.* & alij. Sed contrariam sententiam Sanchez probabilem esse putat Filiucius *tom. 2. r. 26. c. 10. n. 289.* & egotutam in praxi esse existimò, quia talis commutatio efficitur in fauorem voventis. Ergo, &c.

7. Septimò, si vnus Confessor inueniat penitentem, cui alius Confessor commutauit votum in rem minus æqualem, & ambo Confessores sint viri docti, poterit vltimus Confessor, quiescere & stare opinioni Confessoris prioris, qui forte aliquam circumstantiam melius considerauit. Ita Portel *in addit. ad dubia Reg. ver. vobis commutationem, n. 92.* quòd si Confessarius sit idiota, penitentem moneat, si ipse sit vt acquiescat, sin, illum relinquat in bona fide.

8. Octauò, puto quoad vota conditionalia castitatis, Religionis, &c. etiam post adimpletam conditionem, posse illa Episcopum, & Confessarium Regularem, & privilegium commutare; quidquid in contrarium asserant Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 131.* Sotus *de iust. lib. 7. q. 2. art. 1. ad 4. Nauar. c. 12. n. 43.* Azor. *tom. 1. lib. 1. c. 19. q. 3.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 7.* & alij. Sed tu tene nostram sententiam, quam tuncur Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 4. cap. 40. n. 99.* & de Matr. *tom. 2. lib. 8. disp. 11. n. 1.* & alij, quos nouissimè citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 4. r. 4. c. 8. n. 10.* quia supradicta vota non emittuntur ex directo effectu ad rem votam, sed ad beneficium, quod à Deo expectamus, vnde etiam post adimpletam conditionem non videntur vota absoluta, & perfecta: quia eorum radix est imperfecta, quæ in illis intrinsecè semper imbibitur, quæ est affectus ille indirectè, ex quo votum processit. Et hæc magis practicabilia decerpsi in materia commutationis votorum, nunc ad alia transeamus.

RESOL. LXXIX.

An iuramenta castitatis, Religionis, peregrinationis Ierosolymitana, &c. possint ab Episcopo dispensari? Et distinguitur, quòd natura iuramenti omnino est distincta à natura voti; & quòd votum, & iuramentum habent distinctas essentias, &c. Ex p. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 19. aliàs 17.

§. 1. Negatiuam sententiam docent Doctores, quos citat, & sequitur Quintanaduenas *de Iubilæo duarum hebdomadarum, c. 12. n. 18.* vbi sic ait: Los iuramentos hechos à Dios de Castidad, y Religion es lo mas cierto no se pueden commutar por este iubilæo, ni Bula, ni dispensar el Obispo, que son obligaciones de la mesma calidad, que los votos. Afirmarlo Cayetano, Soto, Rodriguez, Toledo, Azor, y otros que Tom. VII. I.

traen, y figuen Sanchez.] Ita ille; cui etiam adde Valentiam, 1. 3. disp. 6. qu. 6. punct. 4. & ego alibi hæc sententiam probabiliorè existimaui.

2. Verum denuo illam tractare coactus sum ex pertinacia cuiusdam Parochi Theologastri, qui mordicus his diebus contendebat sententiam affirmatiuam non esse probabilem, vt ego olim dixeram: Assero igitur iterum, esse satis probabilem, & tutam in praxi; & illam nouissimè tenet Magister Texeda *in Theol. Mor. 2. 2. lib. 3. r. 2. contr. 6. n. 249.* Et ratio est, quia Episcopi possunt relaxare omnia iuramenta suorum subditorum nullo excepto, dummodò non cedant in præiudicium tertiæ personæ: Quæ propositio S. Thomæ est apud omnes certa: at huiusmodi potestas, non est ablata eis iure aliquo: ergo attento iure manet apud illos; & hæc videtur demonstratio. Secundò, quia attento iure positiuo, solum est Pontifici reseruatam Votum peregrinationis Hierosolymitanæ: ergo vltra illud huiusmodi restrictio extendi non debet, exceptio enim firmat regulam in contrarium, *de regul. Iur. in 6.* Confirmatur hoc: quia vota illa quinque absoluta non sunt Pontifici reseruata iure aliquo positiuo, nisi solum ex consuetudine: ergo cum huiusmodi consuetudo sit odiosa, & cedat in præiudicium potestatis Episcoporum, ipso diuino iure debet restringi, ita vt illis non præiudicet. Itaque vis, & efficacia argumènti nostri consistit in eo quod si in toto iure non reperitur aliqua prædictorum Iuramentorum reseruatio, quare nos illam inducere debemus? præcipue, quia prædicta Iuramenta non sunt vota, nec habent rationem Votorum, vt non bene sentit Sanchez *de Matr. lib. 8. disp. 13. & in Summa lib. 3. cap. 19. n. 6.* quia distincta est omnino natura Iuramenti à natura Voti, & Votum, & Iuramentum habent distinctas essentias, quod manifestum est, ex eo quod Pontifex non habet æqualem potestatem dispensandi in Iuramentis, ac habet in Votis, quia Iuramenta aliqua non potest relaxare qualia sunt illa, quæ cadunt in damnum tertij: Vota autem cum semper fiant Deo, omnia potest relaxare, & in omnibus dispensare; & ideo non sequitur, vt si illa quinque Vota absoluta sint reseruata, & in illis Episcopi dispensare non possint, quod in similibus Iuramentis idem debeat fieri. Et hæc omnia docet Texeda *ubi supra*; cuius sententiam sequitur etiam nouissimè Rocafull *in Praxi Theol. Mor. 1. 2. lib. 2. præcept. 2. Decalogi, s. 5. c. 1. n. 89.*

3. Et si dicas Iuramentum de his rebus, quæ in materia Voti essent reseruatae Papæ, non esse Iuramentum asseritorium, ergo promissorium; ergo includit promissionem, & ex consequenti Votum. Respondeo, nomine Iuramenti promissarij non intelligi rigorosam promissionem, quæ requiritur ad votum; quia aliàs omne Iuramentum promissorium esset Votum: sed dicitur promissorium largè, & quia vt plurimum includit promissorium: vel dico Iuramenta ista esse promissoria, non tamen esse vota, quia votum debet esse promissio facta Deo; qui iurat autem Religionem ingredi, promittit quidem, non tamen Deo; sed solum Deum adducit in testem promissionis. Si autem quis voluerit defendere primam sententiam, respondebit Iuramenta quinque, (quæ si essent Vota, essent reseruata Papæ) non esse reseruata, quatenus reseruato maiori vinculo Voti ipsa reseruata sunt, sed quia vsu reseruata sunt.

RESOL. LXXX.

Qui nam Prælati possit relaxare iuramentum, quando contrahentes sunt diuersæ Diocesi? Et an index secularis possit cognoscere de nullitate relaxationis iuramenti, ab Ecclesiastico indice concessæ? Ex part. 11. tract. 2. & Misc. 2. Ref. 36.

H 3 §. 1. Pater

Alibi in co: 4. tr. 3. Ref. 91. & ibi in tr. 4. Ref. 98.

Sup. hoc in 4. tr. 3. Ref. 91. & in aliis aliis eius primæ not.

Sup. hoc in 4. tr. 4. Ref. 64. & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc in Ref. 64. & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc in 4. tr. 3. Ref. 91. & in aliis eius primæ not.

§. 1. **P**ater Molina de *Iuris. tom. 1. disp. 111. & disp. 149.* & alij existimant talem relaxationem pertinere ad Prælatum eius, cui iuramentum est, & reddit rationem Molina: Nam Iudex relaxat iuramentum condonando illius obligationem loco sui subditi: ergo debet necessariò habere iurisdictionem in eum, qui iuramentum prælitum est, Panormitanus verò in *c. si quis contra Clericum n. 3. de foro competenti*, quem sequuntur Socinus, Aretinus, & Capycius relati à Mendosio in *additionibus ad Lapum alleg. 10. n. 5.* nervosè probat hanc relaxationem à Prælato iurantis fieri debere, quia ratione, nam is, cui relaxatur hoc iuramentum subditur sibi Prælato.

2. Hanc verò quæstionem rectè sub distinctione explicat Felinus in *cap. final. n. 2. de foro competenti*: nam aut ad relaxationem partis citatio non desideratur, & tunc vera est posterior opinio Panormitani, & aliorum: Si vero citatio desideretur, tunc aut extraneus est in loco iurantis, & tunc Episcopus iurantis poterit relaxare; si verò absens sit, necesse est recurrere ad Episcopum eius cui iuratum est, quia subditus citari nequit extra territorium, *l. extra territorium, ff. de iurisdictione omnium iudicum*, atque ideo quoties relaxatio pro solo foro conscientie petitur, semper fieri debet ab Episcopo iurantis, eo enim casu nulla desideratur citatio, & idem eadem ratione dicendum est, quando solum petitur ad effectum agendi. Et hæc omnia docet Valboa in *lectionibus Salmantice. tom. 2. c. 1. de iurando, n. 84.* cui adde ex Theologis Castrum Palatum *tom. 3. tract. 14. disp. 3. punct. 6. n. 2.* Et idèd cum ipso assero primò: Si relaxatio petatur pro foro externo, Iudex Ecclesiasticus loci, in quo contractus est celebratus, poterit relaxationem concedere. Quia

ratione contractus fortiuntur contrahentes eo in loco forum, *c. fin. de foro competenti*, & Iudex contractus est Iudex distractus.

3. Afferò secundò: Solum Prælatum iurantis potest concedere relaxationem iuramenti pro conscientie foro, vel ad effectum agendi. Quia hæc relaxatio est dispensatio nomine ipsius Dei. Debet ergo dispensatio superior esse eius, quo cum dispensat, & eius obligationem remittit: cum in illum iurisdictionem exerceat.

4. At si relaxatio non pro conscientie foro tantum nec ad effectum agendi; Sed absolute concedatur ad rescindendum contractum, & eximendum iuramentum ab omnimoda obligatione; solum Iudex, qui remittit citatio potest, poterit relaxare. Quia ad hanc relaxationem citatio partis necessaria est, ut diximus. Unde Episcopus iurantis iuramentum relaxare poterit omnimodò si pars, cui facienda est citatio, sit eius subditus, aut sit in eius territorio; secus verò si absens sit. Quia extra territorium nequit fieri citatio, nisi de consensu Superioris illius loci.

5. Sed an Iudex secularis cognoscere possit de nullitate relaxationis iuramenti ab Ecclesiastico Iudice concessæ? Felinus *c. de Iureiurando n. 22. c. 1. n. 1. de sponsalibus*, Paz in *sua pract. 2. p. pract. 1. n. 38. Sanchez lib. 3. Sum. c. 22. n. 4.* affirmant id fieri posse, si relaxatio ab Ecclesiastico iudice concessa, sit eadem nulla vel iniqua. Sed hoc cautè intelligendum est. Si enim nullitas, vel iniquitas relaxationis non appareat, sed probatione, & examinatione indiget, admittendum non videtur, posse secularem de tali relaxatione cognoscere, ne Iudex secularis superior fiat Ecclesiastice potestati. Ita Palauus *vbi supra n. 9.*

In indice primo huius Tom. 8. vide Apendicem ad hunc Tract. 4. ubi reperies alias quamplurimas quæst. missas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Ref. quæ simul pertinent ad hunc Tract. 4. de Foro, & Iuramento, &c.

TRACTATUS QUINTVS

DE HOMICIDIO ET MVTLIATIONE,

Atque de Restitutione pro ipsis.

RESOLVTIO PRIMA.

An licitum sit occidere inuasorem cum moderamine inculpata tutela?

Et si quis Sacerdotem inuadat stantem in Altari, & diuina celebrantem, an Sacerdos possit intermittere Sacrum, & defendere se, & si cum moderamine iusto talem offendentem occidat, an Missam perficere licitum sit ei?

Et queritur, quando vero aggressus dicatur occidisse cum moderamine inculpata tutela?

Et an inuasus possit licitè occidere inuadentem se, etiam cum liberum sit illi fuga euadere, si fuga esset illi dedecorosa, quod non esset in Religioso Clerico, & homine inferioris notæ? Ex part. 5. tract. 4. Ref. 1.

QUICQUID in contrarium asserat Accursius & glossa in *l. vim vi ff. de iust. & iure*, Richardus de S. Victore *opuscul. de Charitate* Ioan Gerson. in *tract. de Euchar. Augustin. de Ancona lib. de potest. Ecclesie, q. 2. arr. 5.* Hugo *disp. 50. cap. de his Clericis. Abulien. in c. 5. Marti. q. 109.* dicendum est firmiter li-

citum esse occidere inuasorem cum moderamine inculpata tutela. Ita omnes Doctores *vbi infra*. & probatur ex *Exodo cap. 22.* ex iure Canonico in *cap. significasti 2. de homicidio, in cap. si verò, de sen. excom. in Clem. si furiosus, de homicidio, & ex iure ciuili in l. 1. C. de vi, & vi armata, in l. scienciam, §. qui cum aliter ff. ad leg. Aquilianam, & in l. vim vi ff. de iust. & iure, & docet ipsa natura, teste Tello in *erat. pro Malone*, qui omnino videndus est. Unde ex D. Antonino, Angelo, Syluestro, Panormitano, Sancio, Manlio, & aliis docet Petrus Binsfeldius *de iniuriis & damno dato. c. 1. q. 5. concl. 3.* quod si quis Sacerdotem inuadat stantem in Altari, & diuina celebrantem, Sacerdos potest intermittere officium, & se defendere, & si cum moderamine iusto talem offendentem occidat, Missam perficere licitum erit ei, quoniam talis Sacerdos sic occidens non peccat. Quando verò aggressus dicatur occidisse cum moderamine inculpata tutela? Respondeo cum Molina *tom. 4. tract. 3. disp. 11. n. 5.* quando aggressus videt, aut rationabiliter timet sibi inferri posse mortem, nisi aggressorem interficiat, nihilque tunc ei occurreret, neque facile, si voluisset, potuit occurrere, attempta perturbatione illius conflictus, circumstantiisque concurrentibus, quod (saluo suo honore, quem decens erat ipsum tunc ferre-*